

خیلواکی

استقلال

www.esteqtaal.net

یکشنبه ۲۸ می ۲۰۲۳

دوکتور نوراحمد خالدی

قوم پشتون و زبان پشتو در برابر

قوم افغان و زبان افغانی!

به سلسلهٔ تعرض پیهم یکتعداد تاجکان بالای فرهنگ پشتونها، تعدادی بی خبر مغرضانه و مذبحانه می کوشند کلمات پشتون و پشتو را پدیده های تازه اختراع شده از زمان امیر عبدالرحمن خان به بعد معرفی کنند. این تصور مطابقت دارد به روایت تحقیر کردن قوم پشتون و تازه جلوه دادن دولت افغانستان که ایجاد آنرا هم به عبدالرحمن خان منسوب می دانند. در همین جمله است یک نوشته توسط شخصی بنام عطا صفوی در فیسبوک در مورد اولین کتاب درسی زبان به اصطلاح افغانی در عصر حبیب الله خان در سال ۱۹۱۵ میلادی.

خوشبختانه آثار بسیار معتبر تاریخی و فرهنگی موجود است که حقایق تاریخی را به جهانیان بیان می دارد. از این جمله است کتاب "گزارش سلطنت کابل..." نوشتهٔ مونت ستیوارت الفونستون که هفتاد سال قبل از امیر عبدالرحمن خان نوشته شده و ثابت می کند که پشتونها قوم خود را پشتون و زبان خود را پشتو می نامیده اند و اشاره به افغان و زبان افغانی پدیده های تازه و ناشی از استیلای فرهنگ فارسی در ادارهٔ دولتهای منطقه و منجمله دولت های افغانستان بوده است.

مونت ستیوارت الفونستون در کتاب معروف خود "گزارش سلطنت کابل...." که در سال ۱۸۱۰ میلادی بعد از اقامت یکساله خود در افغانستان نوشته شده و در سال ۱۸۳۹ میلادی در لندن چاپ و نشر شده است یعنی هفتاد سال قبل از امیر عبدالرحمن خان می نگارد که قوم پشتون را فارسها افغان، زبان آنها را افغانی و وطن آنها را افغانستان می نامند در حالیکه خود پشتونها قوم خود را پشتون، پختون، پختانه می نامند زبان خود را پشتو می خوانند و وطن خود را پختونخوا. (این مطالب در صفحات ۲۰۰ تا ۲۲۰ کتاب او نوشته شده است). چون زبان فارسی از زمان سامانیان، غزنویان غوریان، و مابعد زبان رسمی خط و کتابت اداری دولت ها بود، بنابر آن از اصطلاحات فارسی

افغان، افغانی و افغانستان در کتب تاریخ و در ادبیات عصر استفاده شده است. به همین اساس فراموش نکنیم که با انتقال پایتخت از قندهار به کابل توسط تیمورشاه، سه نسل امیران و خانواده های بارکزیبها، سدوزاییها، محمدزاییها و غیره در کابل و در فرهنگ فارسی بزرگ شده با ازدواجهای مختلط قومی، زبان پشتو را استفاده نکرده، پشتونهای فارسی زبان را تشکیل داده و ناگزیر از اصطلاحات مروج زبان فارسی مانند افغانها در اشاره به پشتونها و زبان افغانی در اشاره به زبان پشتو و افغانستان در اشاره به وطن پشتونها استفاده می کردند و حتی امروز هم استفاده میکنند. بنابر آن هیچ جای تعجب نیست که امیر عبدالرحمن خان، امیر حبیب الله خان و امیر امان الله خان و محمود طرزی به زبان پشتو بنام زبان افغانی اشاره کنند. اما حقیقت آن است که برای خود قوم پشتون مردم شان پشتانه یا پختانه و زبان شان پشتو یا پختو بوده و است طوریکه یکصد و پنج سال قبل از اولین کتاب درسی به اصطلاح افغانی در معارف در زمان حبیب الله خان، رواج کلمه پشتو در میان پشتونها توسط مونت ستوارت الفونستون تصدیق شده است. به عکسهای آتی از بعضی صفحات کتاب او توجه کنید: (چاپ تازه این کتاب را از روی پی دی اف کتابخانه کانگرس امریکا میتوانید از آمازون و ای بی Ebay خریداری کنید).

فارسیانو د حیرت گوټي په غاښن کړي

چي حمید سخن سازي کا په پښتو کښي

هیڅ هیچري مؤنده نه شي په فارسي کښي

حمید ایښی هسي سوز دی په پښتو کښي

این شعر توسط حمید مهمند ماشوخیل در سال ۱۷۷۳ میلادی یعنی ۳۷ سال قبل از نوشتن کتاب الفونستون و سه سال قبل از تشکیل دولت مستقل امریکا نوشته شده است.

دوکتور نوراحمد خالدي